

Warszawa, 16 września 2013 roku

Szanowny Pan

Marcin Jabłoński

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw

Wewnętrznych

Szanowny Panie Ministrze,

Dziękując serdecznie za przesłanie do konsultacji projektu ustawy o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw, poniżej przedstawiam uwagi Stowarzyszenia do jej przepisów.

Mam nadzieję, że znajdą one uznanie w Państwa oczach i przyczynią się do poprawienia sytuacji uchodźców w naszym kraju.

Łączę wyrazy szacunku,

Witold Klaus

Prezes Zarządu

Stowarzyszenia Interwencji Prawnej

**UWAGI STOWARZYSZENIA INTERWENCJI PRAWNEJ DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY O
UDZIELANIU CUDZOZIEMCOM OCHRONY NA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ORAZ
NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW**

Proponowane zmiany nie są rozległe ani kompleksowe i dotyczą jedynie kilku przepisów w samej ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustaw z tym aktem związanych.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP

Art. 16 ust. 2

Poprzez dodatkowe zastrzeżenia, w stosunku do obecnego brzmienia przepisu, że zapewniona ochrona musi być skuteczna i trwała przepis ten ma szansę znaleźć zastosowanie do szerszej kategorii cudzoziemców, w krajach pochodzeniach których pomimo pozornej stabilizacji, działania mające na celu zapobieganie aktom prześladowań są pozorne, nieskuteczne i doraźne.

Art. 18 ust. 1

Proponowaną przez projektodawcę zmianę, określającą, że tylko jeśli „cudzoziemiec będzie mógł bezpiecznie i legalnie przemieścić się na tę część terytorium i na niej zamieszkać, uznaje się, że nie istnieje uzasadniona obawa przed prześladowaniem”, należy uznać za potrzebną i uzasadnioną. Pozwala ona rozszerzyć krąg osób, jakim przysługuje ochrona o tych, którzy nie mogą dotrzeć do bezpiecznych rejonów w swoich krajach pochodzenia z powodów niezależnych od nich bądź uniemożliwiających im legalny pobyt i zamieszkanie tam (np. brak możliwości uzyskania meldunku koniecznego do legalnego pobytu w danej części kraju), albo też pomimo przemieszczenia się na to terytorium, nie będą mogli bezpiecznie zamieszkać na jego terenie.

Art. 89 ea

Proponowany przepis należy uznać za korzystny, gdyż rozszerza dotychczasowy czas poszukiwań krewnych małoletniego bez opieki także na okres po uzyskaniu przez niego czy to statusu uchodźcy czy ochrony uzupełniającej. Warto rozważyć podjęcie działań także w stosunku do małoletniego, któremu przyznano zgodę na pobyt tolerowany (lub ochronę humanitarną, zgodnie z definicją w

projektowanej ustawie o cudzoziemcach), gdyż nie ma podstaw, by wykluczać tą kategorię osób z powyższego przepisu.

Art. 63

Proponujemy także, by do proponowanej nowelizacji dopisać także zmianę w art. 63 poprzez zobowiązanie Szefa Urzędu do finansowania pobytu małoletnich bez opieki w pieczy zastępczej bez względu na jej formę (rodzinną czy instytucjonalną) i typ (interwencyjna, socjalizacyjna, specjalistyczna) przez cały okres postępowania w sprawie o nadanie statusu uchodźcy. Możliwość finansowania pobytu małoletniego w pieczy przez cały okres postępowania azylowego daje stabilność opieki nad małoletnim cudzoziemcem. Pozwala też małoletniemu uniknąć kolejnych stresów związanych ze zmianami placówek. Da też możliwość opłaty za pobyt małoletnich cudzoziemskich w rodzinach zastępczych, w tym prowadzonych przez innych cudzoziemców, bliskich mu kulturowo czy religijnie. Pozwoli to na zmniejszenie szoku związanego z migracją.

Proponowane przez nas rozwiązanie spowoduje, że pobyt małoletniego nie będzie podlegał finansowaniu przez gminy i powiaty na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nie będzie zatem obciążał budżetów samorządów. Dzięki temu nie będą one protestowały przed pobytem małoletnich cudzoziemców bez opieki na ich terenie. Umożliwi to pozostawienie małoletniego w powiecie, w którym został umieszczony na podstawie interwencji, bez względu na miejsce jego odnalezienia na terenie Polski. Ułatwi też wydzielenie specjalistycznych placówek czy rodzin zastępczych (jednej lub kilku) przygotowanych odpowiednio do opieki nad małoletnimi cudzoziemcami.

Przepis art. 63 ustawy według Stowarzyszenia powinien brzmieć: *Koszty pobytu małoletniego bez opieki w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej oraz koszty opieki medycznej, do zakończenia postępowania w sprawie nadania statusu uchodźcy decyzją ostateczną, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu.*

Mamy świadomość, iż to rozwiązanie nie jest kompleksowe w zakresie sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnimi cudzoziemcami bez opieki, jednakże może stać się załącznikiem dalszych działań na rzecz skupienia w jednej instytucji odpowiedzialności za wsparcie małoletnich cudzoziemców bez opieki, będących w procedurze o nadanie statusu uchodźcy.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

Art. 94 ust. 2a pkt 2

Brak punkt 7a w ustawie, do którego odwołuje się nowelizacja. Z punktu widzenia dobra cudzoziemca, poszerzono zakres pojęcia rodziny o wstępnych w linii prostej lub osoby pełnoletnie odpowiedzialne za małoletnich z mocy prawa, np. dorosłe rodzeństwo, dziadków i jest to zapis jak najbardziej pożądany i właściwy.

Wprowadzając zmiany do ustawy o systemie oświaty należałoby przy okazji zmienić przepis Art. 94a ust. 1a dodany ustawą z dnia 19.03.2009 r. (Dz.U. Nr 56, poz. 458), która weszła w życie 1.01.2010 r. W obecnym brzmieniu pozbawił on bowiem prawa do nauki osoby objęte ochroną międzynarodową, które chcą rozpocząć naukę w Polsce jako osoby dorosłe. Poprzednie brzmienie art. 94a ust. 1 przed nowelizacją, nie przewidywało w tym zakresie żadnego ograniczenia. Zawężenie prawa do bezpłatnej nauki jedynie do osób niepełnoletnich lub kontynuujących naukę rozpoczętą w okresie niepełnoletniości powoduje bardzo poważne problemy. Uniemożliwia rozpoczęcie nauki osobom, które dopiero co ukończyły 18 lat i chciałyby kontynuować naukę (w klasie III czy IV szkoły ponadgimnazjalnej) prowadzoną wcześniej w innym państwie. Przepis ten uniemożliwia również skorzystanie z prawa do bezpłatnej nauki dorosłym w szkołach dla dorosłych, co szczególnie dotyka osoby objęte ochroną międzynarodową, mające często nieukończony lub niepotwierdzony żadnymi dokumentami któryś z etapów nauczania. Brak możliwości uzupełnienia formalnego wykształcenia powoduje ogromne trudności w ich integracji oraz dobrym funkcjonowaniu w Polsce.

Przepis art. 94a ust. 1a powinien według Stowarzyszenia brzmieć: *„Osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi nauki, korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach ponadgimnazjalnych na warunkach dotyczących obywateli polskich”*, natomiast przepis art. 94a ust. 2 pkt 12): *„osoby ubiegające się o nadanie statusu uchodźcy oraz członkowie ich rodzin”*. W obecnym brzmieniu wyklucza bowiem same osoby aplikujące o ochronę międzynarodową do korzystania z edukacji w Polsce.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Art. 2 ust. 1

Poprzez wykreślenie warunku posiadania obywatelstwa polskiego przy zachowaniu warunku zamieszkiwania na terytorium RP oraz spełniania kryterium dochodowego osoby ze statusem uchodźcy albo ochroną uzupełniającą nieposiadające z różnych względów ubezpieczenia mogłyby na mocy decyzji władz gminy bądź w przypadku małoletnich, kobiet w ciąży korzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych.

Do powyższego katalogu należałoby dodać jednakże inne osoby, które uzyskały w Polsce ochronę, tj. osoby z pobytem tolerowanym, a w przyszłości także ochroną humanitarną.

Ponadto należałoby zmienić art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy poprzez usunięcie wymogu posiadania obywatelstwa polskiego w przypadku dostępu do bezpłatnej opieki zdrowotnej dzieci oraz kobiet w okresie ciąży, porodu i połogu. Zmiana ta jest konieczna, bowiem obecne regulacje pozostają w sprzeczności z art. 24 Konwencji o Prawach Dziecka, która zobowiązuje jej sygnatariuszy do „zapewnienia, aby żadne dziecko nie było pozbawione prawa dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej”, jak również „zmniejszenia śmiertelności wśród noworodków i dzieci” i „zapewnienia matkom właściwej opieki zdrowotnej w okresie przed i po urodzeniu dziecka”. Mowa tu o wszystkich dzieciach przebywających na terytorium państwa-strony Konwencji, a nie jedynie obywatelach. Tymczasem obecnie w Polsce mamy sytuację, w której niektóre kategorie dzieci, których rodzice nie posiadają tytułu do bezpłatnego leczenia mogą nie zostać objęte żadną pomocą. Stanowi to naruszenie wspomnianej Konwencji. Jak dużym jest to problemem pisaliśmy w wydanym w 2011 roku raporcie (A. Chrzanowska, W. Klaus (red.), *Poza systemem. Dostęp do ochrony zdrowia nieudokumentowanych migrantów i cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce*, Warszawa 2011, raport jest dostępny na: <http://interwencjaprawna.pl/docs/poza-systemem.pdf>).

Przepis art. 2 ust. 1 pkt 3 powinien otrzymać brzmienie:

„3) inne, niż wymienione w pkt 1 i 2, osoby:

a) które nie ukończyły 18. roku życia, lub

b) posiadające miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które są w okresie ciąży, porodu lub połogu”.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.

Art. 7a i 7b (dodane) art. 8

Wprowadzenie instytucji oświadczenia we wskazanych przepisach znacząco uelastycznia część wymogów formalnych związanych z procedurą uznania wykształcenia dla osób, które nie mogą stosownych zaświadczeń przedstawić. Zmieniono też sposób potwierdzenia ukończenia studiów wyższych na określonym poziomie kształcenia i uproszczono nostryfikację dyplomu dla takich osób. Niestety po raz kolejny regulacja nie obejmuje osób z pobytem tolerowanym (czy w przyszłości z ochroną humanitarną).

Ustawa z dnia ..... o cudzoziemcach

Art. 53 ust. 3

Poszerzono zakres pojęcia rodziny małoletniego o wstępnych w linii prostej lub osoby pełnoletnie odpowiedzialne za małoletnich z mocy prawa, np. dorosłe rodzeństwo, dziadków. Jest to propozycja jak najbardziej pożądana i właściwa, gdyż umożliwi wskazanym faktycznym opiekunom uzyskanie stosownego dokumentu pobytowego. Osoby z pobytem tolerowanym oraz ochroną humanitarną jednak znów pominięto w korzystaniu z dobrodziejstw tego przepisu.

Wydaje się jednak, że przepis ten należy zmienić w trakcie prowadzonych obecnie w Sejmie prac nad nową ustawą o cudzoziemcach, by nie nowelizować jej przepisów już w pierwszych miesiącach po ich wejściu w życie.